

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ มนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีค่าของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ มนุษย์หรือชนในชาติได้รับการศึกษามากน้อยเพียงใด ย่อมหมายถึง การพัฒนาชุมชน สังคม และของแต่ละประเทศมีมากขึ้นเพียงนั้น เมื่อโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยเฉพาะในสังคมประชาธิปไตยที่ต่าง ให้ความสำคัญในสิทธิและหน้าที่ของแต่ละบุคคลอย่างเท่าเทียมกัน ที่มีกลไกการมีส่วนร่วมเป็นพลังสำคัญ แต่ละประเทศจึงให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ วิธีการ พัฒนาการจัดการศึกษาจึงถูกนำมาใช้ในการพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างหลากหลาย ทั้งที่เป็นการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยตามแต่บริบทของชุมชน สังคม และประเทศนั้นๆ โดยเฉพาะการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชนและสังคม ซึ่งหมายรวมถึงความเป็นท้องถิ่น ของแต่ละประเทศนั้นๆ มีมากขึ้น

สำหรับประเทศไทย การจัดการศึกษาที่เป็นเพียงการดำเนินงานของรัฐ เอกชน หรือองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น เพียงกลุ่มเดียวไม่เพียงพอที่จะทำให้การศึกษากระจายอย่างทั่วถึง ตรงตามความต้องการของ ผู้เรียนและประชาชน แนวคิดการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมขององค์กรต่างๆ เริ่มมีมากขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะ เมื่อมีการออกพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มีเจตนารมณ์ให้การศึกษาเป็น เรื่องของทุกคนและทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยได้บัญญัติไว้ในหลักการจัดการศึกษาประการ หนึ่งว่า “ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา” และการจัดระบบ โครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษา ให้ยึดเรื่องของการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาดังนั้น กระแส ของการจัดการศึกษาที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนชุมชน องค์กร หรือสถาบันต่างๆ ในสังคมจึงมี มากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อมีการกำหนดตัวบ่งชี้ของการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเกณฑ์หนึ่งในการ ประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา และการกำหนดเป็นนโยบายการจัดการศึกษาของหน่วยงานทาง การศึกษาทั้งระดับนโยบายและระดับปฏิบัติในการนี้ พบว่า การมีส่วนร่วมของครู บุคลากรทางการศึกษา และประชาชน เป็นกลไกสำคัญของการกระจาย

อำนาจการบริหารจัดการสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งการร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมสนับสนุนและร่วมติดตามผลการจัดการศึกษาในทุกระดับทั้งระดับนโยบายส่วนกลาง ระดับเขตพื้นที่ การศึกษาและระดับสถานศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2555) การจัดการเรียนการสอน ที่ประสบผลสำเร็จของครูในโครงการทุนครูสอนดี และการจัดการศึกษาที่ประสบผลสำเร็จของสถานศึกษา ส่วนใหญ่ล้วนเนื่องมาจากการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสำคัญ (นคร ตั้งคะพิภพ และคณะ, 2557) อย่างไรก็ตาม แม้ว่า เรื่องของการมีส่วนร่วมขององค์กรหรือสถาบันต่างๆ จะได้รับความสำคัญมากขึ้น แต่ก็ ยังไม่มีการนำรวบรวมน าเสนอผลการศึกษาอย่างจริงจัง เพื่อให้การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมขยายสู่วง กว้างอย่างเป็นระบบจริงจังและเป็นรูปธรรมเท่าที่ควร (พิณสุตา สิริธรรังศรี, 2557)

ตำบลโป่งแดงมีประวัติยาวนานซึ่งเมื่อประมาณ 200 ปีมาแล้ว มีชาวบ้านอพยพมาจากตำบลน้ำร้อน แล้วมาอยู่รวมกันโดยตั้งบ้านเรือนแถวบริเวณบ้านโป่ง ต่อมาจึงตั้งเป็นหมู่บ้าน เรียกว่า บ้านโป่งแดง เพราะ พื้นดินแถบนั้นเป็นดินแดง ต่อมาเมื่อมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นก็แยกออกเป็นหมู่บ้าน และต่อมาจึงแยกเป็น ตำบลโป่งแดง มีนายเข้ม สืบปาน เป็นกำนันคนแรก ของตำบลโป่งแดง พื้นที่โดยส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ค่อนข้าง ราบ และลูกคลื่นลอนลาดถึงลอนชันพื้นที่ค่อนข้างราบอยู่สองฝั่งคลองขยางในแนวทิศเหนือ-ใต้ มีเทือกเขา สูงด้านตะวันตกเฉียงเหนือ และทางตะวันออกมีคลองธรรมชาติที่สำคัญ คือ คลองขยาง จำนวนครัวเรือนที่มี ไฟฟ้าใช้ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล 1,933 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 85.00 ของจำนวนหลังคาเรือน อาชีพหลัก ทำนา ทำสวน ทำไร่ และอาชีพเสริม เลี้ยงโค ประมง

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ชุมชนในเบื้องต้นพบว่า เยาวชนในวัยเรียนมักจะมีประสบปัญหาใกล้เคียง กันเช่น ปัญหาครอบครัว การหย่าร้างระหว่างผู้ปกครอง หรือแม้กระทั่งการเกิดช่องว่างระหว่างวัย การติด เพื่อหรือแม้กระทั่งพฤติกรรมเบี่ยงเบนต่างๆ ปัญหาต่างๆ สามารถสร้างผลกระทบให้การเรียนของ เยาวชนกลุ่มดังกล่าวให้กลายเป็นเยาวชนมีปัญหา นอกจากปัญหาเยาวชนแล้วปัญหาอีกประการหนึ่งคือ ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรทางการศึกษา การจัดการเรียนการสอนอย่างไร้คุณภาพ

เยาวชนต้องเรียนรู้กับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมไทยและสังคมโลก โดยต้องประพฤติปฏิบัติ ตนตามหน้าที่ของเยาวชน ตั้งใจศึกษาหาความรู้ มีระเบียบวินัยกับตนเอง เป็นคน ดีของสังคม และไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ตนเองและผู้อื่น เป็นคนเก่ง และเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษา เรื่องแนวทางการสร้างเครือข่ายทาง การศึกษาอย่างมีส่วนร่วมในชุมชนตำบลโป่งแดง อำเภอเมือง จังหวัดตาก ศึกษาปัญหาทางการจัดการศึกษา อย่างมีส่วนร่วมในชุมชนตำบลโป่งแดง อำเภอเมือง จังหวัดตาก โดยการสร้างเครือข่ายทางการศึกษาอย่างมี ส่วนร่วมในชุมชน เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการเครือข่ายทางการศึกษาอย่างมีส่วนร่วมในชุมชน

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. ศึกษาปัญหาทางการจัดการศึกษาอย่างมีส่วนร่วมในชุมชนตำบลโป่งแดง อำเภอเมือง จังหวัดตาก
2. เพื่อสร้างเครือข่ายทางการศึกษาอย่างมีส่วนร่วมในชุมชนตำบลโป่งแดง อำเภอเมือง จังหวัดตาก
3. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการเครือข่ายทางการศึกษาอย่างมีส่วนร่วมในชุมชนตำบลโป่งแดง อำเภอเมือง จังหวัดตาก

ขอบเขตของการวิจัย

1. ด้านเนื้อหา

การศึกษาก่อสร้างเครือข่ายทางการศึกษาอย่างมีส่วนร่วมในชุมชนตำบลโป่งแดง อำเภอเมือง จังหวัดตาก เนื่องจากการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพและกำหนดพื้นที่แบบเจาะจงเพื่อให้สะท้อนภาพของรายละเอียดของประเด็นที่ต้องการศึกษาโดยผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นในการศึกษา 3 ประเด็นหลัก ได้แก่

- 1.1 ศึกษาสภาพปัญหาทางการจัดการศึกษาในชุมชนตำบลโป่งแดง อำเภอเมือง จังหวัดตาก
- 1.2 สร้างเครือข่ายทางการจัดการศึกษาอย่างมีส่วนร่วมในชุมชนตำบลโป่งแดง อำเภอเมืองจังหวัดตาก
- 1.3 ศึกษาแบบการจัดการเครือข่ายทางการศึกษาอย่างมีส่วนร่วมในชุมชนตำบลโป่งแดง อำเภอเมือง จังหวัดตาก

2. กลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา

- 2.1 พื้นที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พื้นที่ชุมชนตำบลโป่งแดง อำเภอเมือง จังหวัดตาก
- 2.2 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักวิชาการศึกษา ผู้ปกครอง บุคลากรทางการศึกษาและชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมไปถึงกลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็น ผู้อำนวยการเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูประจำการโรงเรียน จำนวน 30 คน ที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย 1 ปี

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบสภาพปัญหาทางการศึกษาในชุมชนตำบลโป่งแดง อำเภอเมือง จังหวัดตาก
2. ได้เครือข่ายทางการศึกษาอย่างมีส่วนร่วมในชุมชนตำบลโป่งแดง อำเภอเมือง จังหวัดตาก
3. ได้แนวทางการจัดการเครือข่ายทางการศึกษาอย่างมีส่วนร่วมในชุมชนตำบลโป่งแดง อำเภอเมือง จังหวัดตาก